

הערות בעל חות יאיר

על הגש"פ מטה אהרן

(פפד"מ תל"ח)

[196 א] דף ב' ע"א

שם

שבעל המגיד נתן סימן זה כדי להתבונן מזה טעמים לגאולת מצרים שנראה לפי הענין שח"ו לא קיים הקב"ה דברו שאמר ועבדו וענו אותם ארבע מאות שנה ולא היו כי אם רד"ו שנים, לכן כל תיבה ותיבה בא לרמוז טעם נכון גאולתינו.

וקשה דאם זה כוונת המגיד למה לא זכר טעם השלמת המלאכים שזכר זה המחבר דף ו' ע"א ודף ח' ע"ב ודף י"ב ע"ב, או שהיה הגלות בחטא מכירת יוסף ואז לא היה ראוי להיות רק ר"י שנה כמ"ש דף ז' עג"ד ודף ל"ג ע"א ודף נ"ה ע"א, או דמנינן משנולד יצחק כמ"ש דף י"ז ע"ב ודף כ"א ע"ד ודף נ"ח ע"ג, או קושי השיעבוד השלים כמ"ש דף ז' עג"ד ודף כ"ב ע"ג ודף ל"ב ע"א, או שנחשבו גם הלילות כמ"ש דף כ"ב ע"ג, או שחצי מהזמן מוטל על ישמעאל ועשו כמ"ש דף נ"ח ע"ג.

ע"ג

כתבו המפרשים שאעפ"י שלא נשלם הזמן היו יכולים לצאת משום דק"ל שפועל יכול לחזור בו אפי' בחצי היום משום כי לי בני ישראל עבדים עבדי הם וגו', וא"כ כשהקב"ה לקח אותנו לעבדים אע"פ שהיה בחצי הימי העבדות וכו'.

ותימא והלא לקיחתו ית' אותנו לעבדים ביציאת מצרים היתה, כמפורש בכמה מקראי קודש ועיין ילקוט תילי' רמז תתע"ב.

שכתב בעל שני לוחות הברית שכרפס עולה שי"ן סמ"ך וכו'.

ע"ש דף קנ"ג ע"ב שהרכיב שני רמזים יחד חנם.

[ז"ל השל"ה שם: וגם כרפס עולה שי"ן במילואו, וכבר כתבתי אלהים במילואו עולה ש', וכרפס שי"ן במילואו. ומילוי שי"ן עולה ס' התפשטות הדין בשש קצוות וכל אחד כלול מי'.

ע"ד

א"י בס' עשרה מאמרות מאמר אם כל חי חלק ב' פ"ד.

נ"ל שצ"ל ח"ג פ"כ.

דף ג' ע"א

וא"י במדרש לכל תכלה ראיתי אחרית וקץ זה שמים וארץ שנא' ויכלו שמים ש"מ שלשון ויכלו הוא לשון הפסד.

צ"ע בבב"ר ר"פ י"א, וה"ל לאתויי מ"ש שם בהדיא אין לשון ויכלו אלא לשון כליה.

ע"ג

נמצא סוברים שלא נברא המן בע"ש בין השמשות לכן אמרו אם מספיק לנו מזונתינו וכו'.

דברים אלו משוללי הבנה. ועוד דלפי המשך שיטתו יחלוק בעל זרע ברוך על משנה שלימה דאבות דהמן נברא בע"ש וככה"ג עמ"ש דף ס"ח ע"א. ועוד דלרבנן

קשה למה נתעוררו עתה בתלונת היש ה' בקרבינו. וע"ק רבנן היינו ת"ק.

ע"ד

שידוע שעשרת הדברות הם כנגד עשרה מאמרות ודבור אנכי הוא כנגד בראשית כו', והנה ק"ל במס' ע"ז שהקב"ה אינו דן על המחשבה כו' אכן בחטא ע"ז דן הקב"ה ג"כ על המחשבה, א"כ לפי"ז שפיר יוכל לומר אשר ברא אלהים לעשות שמתחילה ברא הקב"ה עה"ז להיות עולם העשיי' ומה דכתיב בראשית ברא משום שהוא נגד הדיבור אנכי לומר שהקב"ה דן על המחשבה של ע"ז*.

וקשה הלא אזהרת ע"ז הוא דיבור השני לא דיבור הראשון שהוא מציאתו ית' (והוא נגד לא תרצח כארז"ל וז"ש ברצח בעצמותי וגו' איה אלהיך, מא"א הו"ו..). ובירושלמי דברכות ה' אלקינו נגד אנכי ה', אחד נגד לא יהי' לך.

וי"ל לדעת האומר שע"כ מחשבת ע"ז הקב"ה מצרפו למעשה מפני שהוא נגד מאמר בראשית דלא היה אמירה ממש, ס"ל דתחילת יוד הדברות לא יהיה לך (וכן מסקנת בעל ס' האמונות בהצעה שלפני הספר שאין אנכי דיבור, גם לא יהיה לך, רק לא תעשה ולא תשתחוה יע"ש) והוא סיום מאמר אנכי ו.. במחשבה ודיבור שני לא תעשה לך פסל, ואנכי אינו רק קבלת אלהות ובמדרש סמך לזה, וכמו שע"ז שקול ככל המצות ה"נ כל הברואים נבראו ביום א' כמז"ל במדרש, ועמ"ש הראב"ע במגן הדברות בפ' ואתחנן ומה שכתבנו בדרוש שבת הגדול בהמשך מאמר אחד מי יודע וכו' עשרה מי יודע וכו'.

*שמעתי שמפי עליון וגדול הדור מהר"ר יעקב זלה"ה יצא זה בנתינת טעם למה בע"ז הקב"ה מצרף מחשבה למעשה, גם תני' דמסייע לי' תנא דבי אלי' רבה (פכ"ה) [פכ"ו] דחשיב י' בני אדם שבעטו ביוד דברות ואמר מיכה באנכי, ויפה הקשה על זה בעל זיקוקין דנורא מה שהקשינו ויפה תירץ רק שאינו עולה לכאן יע"ש, ואפשר שגם המחבר כיון לדעת הגדול הנ"ל רק שעמוס בלשונו.

דף ד' ע"א

למה אמרין בפה"ג כו' ואי משום חשיבות היין ה"ל למימר בורא פרי היין.

והרי היין גופיה הוא פרי וכה"ג ארז"ל ריש פרק כיצד מברכין גבי בורא פרי הזית, וכתואר הקושיא כן מראה התירץ דמש"נ גפן אב ומש"נ יין תולדה ידידה.

שם

שאלו הוציאנו הקב"ה בשאר חדשי השנה בשעה שהקב"ה מוריד גשמים היו א"ה ג"כ שמיחין וכו'.

וק"ל אלו הוציאנו בזמן השרב נמי. ועוד קידוש דשאר י"ט מה דריש ביה.

שם

והנה בכל שארי מועדים אינו נפקותא כ"כ אם הם בחודש זה או בחודש שלאחריו אבל בפסח שיש נפקותא באם לא יקבעו בזמנו נמצא שאוכלין חמץ בפסח וכו'.

זה נגד משנה שלימה פ"ק דר"ה דעל ששה חדשים שלוחים יוצאים ועל שנים מהם מחללין את השבת.